

ORTADOğU GÜNDEMİ

11-17 Aralık 2023

2023

■ LEVANT GÜNDEMİ

Suriye

• Uluslararası Gündemde Suriye

Suriye rejimi resmî haber ajansı SANA'nın askerî kaynağa dayandığı haberinde, Şam'ın çevresindeki bazı noktaların, İsrail güçlerince hava saldırısıyla hedef alındığı iddia edildi. Haberde, "Hava savunma sistemlerimiz Golan Tepeleri tarafından gelen füzeleri karşılayarak bazılarını düşürdü. Saldırıda hasar meydana geldi" ifadeleri kullanıldı. İsrail makamlarından ise saldırıya ilişkin açıklama yapılmadı.¹

Millî Savunma Bakanı Yaşar Güler, "Suriye'yi IŞİD tehlikesinden kurtardık. Rejimin bize teşekkür etmesi gerekir" diyerek rejimin bazı yükümlülükleri yerine getirmesi hâlinde Suriye'den çekileceklerini söyledi. Suriye ve Irak topraklarındaki operasyonlar için "Elbette bir gün bitecek. Bunun geri dönüşü yok" diyen Güler, "Suriye'de çok şehit verdik ama bunun karşılığında bugün vatandaşlarımız huzur içerisinde yaşıyorlar. Oradaki mücadelemiz devam edecek. Bizim Suriye'nin toprağında veya herhangi bir şeyinde gözümüz yok. Suriye'yi IŞİD tehlikesinden kurtardık. Biz Fırat Kalkanı'nda göğüs göğse mücadele ettik. IŞİD'in en tehlikeli 3.500 üyesini etkisiz hâle getirdik" açıklamasını yaptı.²

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Rus askerî güçlerinin, Rusya'ya çok yakın olan hayati bölge Suriye'de, ülkesinin çıkarlarını korumak için bulunduğunu ifade etti. Rus TASS haber ajansına göre Putin, ülkesinin şu anda bu askerî birlikleri Suriye'den çekmeyi planlamadığını belirtti. Putin ayrıca Rusya'nın gerektiğinde tüm askerî personelini "hızlıca" ve herhangi bir maddi kayıp olmadan Suriye'den çekebileceğini belirterek Moskova'nın burada uzun vadeli üsler kurmadığını vurguladı.³

Ürdün makamlarınca yapılan açıklamaya göre Suriye'ye yasa dışı giriş yapmaya çalışan silahlı kaçakçı gruplarla girilen çatışmada Abdülhamid el-Nueymi adlı Ürdün askeri ölürken 1 asker de yaralandı. Açıklamada çok sayıda kaçakçının öldürüldüğü de açıklandı.⁴

• Suriye Rejimi

Suriye Başbakanı Hüseyin Arnus ziyaret ettiği Tahran'da, İran'ın Suriye'nin yeniden inşasında ilk ve ana ortak ülke olduğunu söyledi. Suriye medyasında da bir Rus şirketinin Humus'taki üç gübre fabrikasına yönelik yatırım sözleşmesini iptal etme niyetine dair haberler yayıldı. Şam'daki ekonomiyi yakından takip eden kaynaklar, Şam rejiminin, Rus şirketi Stroy

1 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-israil-in-sam-daki-bazi-noktalara-hava-saldirisi-16615394/>

2 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/turkey/121220234>

3 <https://english.enabbaladi.net/archives/2023/12/putin-our-presence-in-syria-is-temporary-as-long-as-it-benefits-russia/>

4 <https://almoharmedia.net/مقتل-جندى-اردني-في-اشتباك-مع-مير/>

Trans Gas ile Humus'taki fosfat tesislerine yönelik yatırım sözleşmesini iptal etme niyetinde olduğuna dair ortalıkta dolaşan haberlerle Suriye'deki "İran-Rusya rekabeti" arasında bağlantıyla ilgili iddiaları yalanladı.⁵

Suriye Dışişleri Bakanı Yardımcısı Bessam Sabbah, Cenevre'deki İkinci Dünya Mülteci Forumu'nda yaptığı konuşmada, Suriyeli mültecilerin ana vatanlarına dönüşlerinin Suriye hükümetinin temel hedeflerinden biri olduğunu, onlara onurlu bir dönüş sağlayacak tedbirlerin alındığını ve kolaylıkların sağlandığını vurgulayarak mültecilerin geri dönüşünü engelleyen ve bu insani dosyayı siyasi amaçlarla kullanmaya devam eden asıl suçlunun bazı Batılı ülkeler olduğuna dikkat çekti.⁶

Yerel kaynaklar, Humus'un güney kırsalında Hava Savunma Sinyal Tugayının yakınlarında rejim güçlerine kimliği belirsiz saldırganlarca baskın yapıldığını aktardı. Makineli tüfeklerin kullanıldığı saldırıda biri rütbeli olmak üzere üç rejim mensubu öldürüldü. Saldırganların yakalanamadan olay yerini terk ettiği belirtildi.⁷

• Fırat'ın Doğusu

YPG'nin ilgili biriminin yaptığı açıklamaya göre IŞİD'li ailelerden oluşan 96 kişilik Kırgız grup, Kırgızistan Dışişleri Bakanlığı temsilcisine teslim edildi. Teslim edilen grubun Suriye'nin kuzeydoğusundaki kamplarda yaşayan 69 çocuk ve 27 kadından oluştuğu belirtildi. Taraflar arasında söz konusu kişilerin Kırgızistan'a teslim edildiğine dair bir anlaşma imzalandı.⁸

TRT World Forum 2023'e katılmak için İstanbul'a gelen ABD'nin son Şam Büyükelçisi Robert Ford değerlendirmelerde bulundu. Ford, "YPG'ye desteğin devam edeceğini düşünüyorum. Biden yönetimi Amerikan güçlerini Suriye'nin doğusunda tutmakta ısrarlı ve yerel bir ortağa ihtiyaçları var. Amerikalıların 10 yıldır sahip olduğu yerel ortak ise YPG. Biden yönetimi Türkiye'nin bu ortaklıktan memnun olmadığını biliyor ama Beyaz Saray ve Biden yönetimi, tutumunu değiştirmeyecek" dedi.⁹

İran destekli milislerin Deyrizor'un doğu kırsalında düzenlediği saldırı sonrasında ABD güçlerinin Suriye'deki en büyük üssü olan el-Ömer Petrol Sahası'nda şiddetli bir patlama meydana geldi. Ancak saldırı sonucu herhangi bir can kaybı rapor edilmedi. Saldırı sonrasında Uluslararası Koalisyon'a ait uçaklar da bölge üzerinde uçuş gerçekleştirdi. Bu arada yine bir ABD üssü olan Koniko Gaz Sahası Üssü'ne de bir füze düştü. Ancak herhangi bir can kaybı rapor edilmedi. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) 19 Ekim'den bu yana İran destekli

5 <https://turkish.aawsat.com/arap-dunyasi/4725646-sam-rejimi-suriye-nin-yeniden-inshasinda-onceligi-tahran-mi-veriyor>

6 <https://sana.sy/tr/?p=293475>

7 <https://www.qasioun-news.com/articles/74664/قتل-ضابطو-اثنان-من-قوات-النظام-في-هجوم-مسلح-بريف-حمص>

8 <https://www.syriahr.com/en/319892/>

9 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-nin-son-sam-buyukelcisi-ford-israilin-eylemlerinin-soykirim-niteli-tasidigina-isaret-etti/3080166>

milislerin Suriye'nin farklı bölgelerindeki koalisyon üslerine 54 saldırı gerçekleştirdiğini rapor etti.¹⁰

Beyaz Saray'a gönderilen 2024 savunma bütçesinde ağırlıklı olarak YPG'nin faydalandığı Suriye'ye ayrılan fon, 2023'e kıyasla 9 milyon dolar azaltılarak 2024 yılı için 156 milyon dolar olarak belirlendi. IŞİD'e karşı Irak ve Suriye'de mücadele fonu kapsamında 2024 mali yılı için toplam 398 milyon dolar tahsis edildi. Söz konusu savunma bütçesinde bu fonun, ABD'nin "Suriye Demokratik Güçleri (SDG)" adıyla andığı YPG'ye, "IŞİD'le mücadele ve IŞİD'li tutukluları belli hapisanelerde tutması" gibi sebeplerle tahsis edildiği belirtildi. ABD Başkanı Joe Biden'ın imzasının ardından savunma bütçesinin yasalaşacağı aktarıldı.¹¹

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

İdlibin doğusundaki Serakib ilçesinde konuşlu bulunan Esad rejimi ve İran destekli yabancı gruplar, İdlibin doğusundaki Sermin köyüne İdlib kent merkezine karadan karaya atış yapılan silahlarla saldırı düzenledi. Sivil savunma kaynaklarından alınan bilgiye göre, İdlib kent merkezinde 4 sivil hayatını kaybederken, 33 sivil yaralandı. Sermin köyünde de 1 sivil hayatını kaybederken, 5 kişi yaralandı. Yaralılar, İdlibdeki SAMS (Syrian American Medical Society) Hastanesine kaldırıldı.¹²

Tuğamiral Zeki Aktürk, bakanlığın konferans salonunda haftalık faaliyetlere ilişkin bilgilendirme toplantısı düzenledi. Aktürk, Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK), başta terör örgütleri olmak üzere her türlü tehdit ve tehlikeye karşı mücadelesini sürdürdüğünü belirterek, "Yurt içinde ve sınır ötesinde kesintisiz bir şekilde ve başarıyla icra edilen operasyonlarla Irak ve Suriye'nin kuzeyi dâhil son bir haftada 43 terörist etkisiz hâle getirilmiştir. Ayrıca, geçtiğimiz hafta içerisinde 3 PKK'lı terörist Habur'daki hudut karakolumuza teslim olmuştur. Teröristler için tek çıkış yolu Türk adaletine teslim olmaktır" açıklamasını yaptı.¹³

Muhafiz güçlerin cephe hattındaki bombardımanı sonucunda Halep kırsalındaki Nubl Zahra hattında rejim kayıpları meydana geldi. Rejimin İdlibde 9 sivilin ölümüne yol açan saldırısına Heyet Tahrir el-Şam (HTŞ) ve Suriye Millî Ordusu (SMO) tarafından yapılan misilleme bombardımanında rejim medyasına göre 4 milis hayatını kaybederken 32 kişi ise yaralandı.¹⁴

İsrail-Filistin

İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu, İsrail'in Gazze'deki askerî operasyonu sona erdiğinde, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Gazze'yi reform edilmiş bir Filistin yönetimine dâhil

10 <https://www.syriahr.com/en/320074/>

11 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/abdden-savunma-butcesinde-pkkygnin-faydalanacagi-fona-156-milyon-dolar-820926.html>

12 https://www.ntv.com.tr/amp/dunya/suriyede-rejim-ordusundan-idlibe-saldiri-5-olu-38-yarali,0StfR1WNuU6qmIDQzBo1_g

13 <https://www.sondakika.com/3-sayfa/haber-msb-irak-ve-suriye-nin-kuzeyi-dahil-son-bir-haftad-16626049/>

14 <https://www.qasioun-news.com/articles/74718/نظام-الأسد-يعلن-عن-حصيلة-القتلى-في-نبيل-والزهراء-في-حلب>

etme planlarına tepki gösterdi. Netanyahu yaptığı bir açıklamada, "Gazze ne Hamasistan ne de Fetihistan olacak" dedi ve Filistin yönetimi adı verilen yönetim organının kurulmasına izin veren 1993 Anlaşması'na işaret ederek "İsrail'in Oslo'da yapılan hatayı tekrarlamasına izin vermeyeceğim" diye ekledi.¹⁵

Ünlü Alman spor giyim markası Puma, İsrail millî futbol takımıyla yaptığı sponsorluk anlaşmasının sona erdiğini resmen duyurdu. Şirket, ortaklığı durdurma kararıyla odağını daha büyük ve daha önde gelen ulusal takımlara yönlendirmeyi amaçladığını belirtti.¹⁶

ABD Başkanı Joe Biden yaptığı bir açıklamada, Washington'ın aksine mevcut İsrail hükûmetinin Filistinlilerle "iki devletli bir çözüm istemediğini" söyledi. İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'yu mevcut İsrail hükûmet koalisyonunun yapısını güçlendirip değiştirmeye çağıran Biden, "Bu, İsrail tarihindeki en muhafazakâr hükûmettir» dedi.¹⁷

13 Aralık'ta yayımlanan Filistinliler arasında savaş zamanı kamuoyu yoklamasında, Hamas'a verilen destekte önemli bir artış tespit edildi. Bulgular ayrıca, Batı destekli Filistin yönetimi Başkanı Mahmud Abbas'ın ezici bir şekilde reddedildiğini ve katılımcıların yaklaşık %90'ının, Abbas'ın istifa etmesi gerektiği görüşünü ifade ettiğini gösterdi.¹⁸

Ürdün

Ürdün Kralı 2. Abdullah, Hollanda Başbakanı Mark Rutte ile Filistinlilere yönelik şiddeti ve İsrail'in Gazze Şeridi'nde sürdürdüğü saldırıları ele aldı. Kral Abdullah, İsrailli yerleşimcilerin Batı Şeria'da Filistinlilere yönelik şiddet olaylarına dikkat çekerek, şiddetin kontrolden çıkabileceği uyarısında bulundu. Ayrıca, Gazze'de ateşkesin sağlanması ve Filistinli sivilin korunması gerektiğini belirtti.¹⁹

Almanya Başbakanı Olaf Scholz, Ürdün Kralı 2. Abdullah ile telefonla görüşerek bölgedeki çatışmanın sona ermesinden sonra Gazze Şeridi ve Batı Şeria'nın geleceğinin düşünülmesinin önemli olduğunu vurguladı. İki lider, İsraillilerle Filistinlilerin barış ve güvenlik içinde yaşamalarını sağlayacak sürdürülebilir bir çözümün ancak iki devletli bir çözümle mümkün olabileceği konusunda hemfikir olduklarını belirtti.²⁰

İspanya Başbakanı Pedro Sanchez, Ürdün Kralı 2. Abdullah ile başkent Madrid'deki başbakanlık konutunda görüştü. Basına kapalı gerçekleşen görüşmenin ardından başbakan-

15 <https://www.jpost.com/breaking-news/article-777731>

16 <https://www.i24news.tv/en/news/israel/sport/1702394392-bds-puma-ends-sponsorship-deal-with-israeli-national-soccer-team>

17 <https://www.i24news.tv/en/news/israel/diplomacy/1702410598-biden-calls-on-netanyahu-to-change-makeup-of-government-coalition>

18 <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/1702489813-wartime-poll-among-palestinians-reveals-support-for-hamas-disapproval-of-palestinian-authority>

19 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-urdun-krali-2-abdullah-hollanda-basbakani-ile-fili-16614753/>

20 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-almanya-basbakani-urdun-krali-ile-orta-dogu-daki-d-16618793/>

lık kaynaklarından verilen bilgilerde, Sanchez ve Kral 2. Abdullah'ın, "Ortadoğu'daki durum hakkında konuştuğu ve Gazze Şeridi'nde sivil halkın acısını hafifletmek için sürekli ve yeterli miktarda insani yardımın ulaşmasının önemi üzerinde mutabakata vardığı" bildirildi.²¹

İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan, Ürdün ve Kuveyt Dışişleri Bakanlarıyla bir araya gelerek ikili ilişkileri ve Filistin'deki son durumu ele aldı. Abdullahiyan, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarının durdurulması ve insani yardım gönderilmesi için ortak çabaların artırılması gerektiğini vurguladı. Ürdün Dışişleri Bakanı Safedi ise İsrail işgalinin sona ermesi ve Filistin'in bağımsız devletine kavuşması gerektiğini belirtti.²²

Lübnan

Lübnan resmî ajansı NNA'da yer alan habere göre İsrail Ordusuna ait savaş uçakları Lübnan sınır bölgesinde yer alan Aytarun beldesindeki bir mahalleyi hedef aldı. Saldırı sonucu mahallede yer alan tüm evlerin yıkıldığı belirtilirken, 1'i ağır toplamda 4 sivilin yaralandığı ifade edildi. Yaralıların tedavi için ambulansla Bint Cebel ilçesindeki hastaneye kaldırıldığı kaydedildi.²³

Lübnan Dışişleri Bakanlığından yapılan yazılı açıklamaya göre Lübnan Dışişleri Bakanı Abdullah Buhabib, Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Yüksek Komiseri Volker Türk ile BM Cenevre Ofisinde bir araya geldi. Buhabib, Lübnan'ın kendisini İsrail'in emellerinden korumak için meşru bir dayanak olarak uluslararası insancıl hukuka bağlı kalacağını vurguladı. İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'nun sözcüsü Ofir Gendelman ise, "Hizbullah'ın savaş açmaya karar vermesi hâlinde Lübnan'a saldırabileceklerini" ima etti.²⁴

Lübnan'da eşi benzeri görülmemiş bir mali kriz devam ederken, ülke genelindeki hanelerin %26'sında çocukların okula gidemedikleri bildirildi. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından yayımlanan bir rapora göre, Nisan 2023'te bu oranın %18 olduğu belirtildi. UNICEF Lübnan Temsilcisi Edouard Beigbeder, "Krizin şiddeti çocukların hayallerini yıkıyor ve eğitimlerini, mutluluklarını ve geleceklerini ellerinden alıyor" açıklamasını yaptı.²⁵

Lübnan resmî ajansı NNA'da yer alan habere göre, İsrail'e ait ağır topçu birlikleri ec-Cebin belde merkezini ve bir mescidi vurdu. İsrail Ordusunun el-Hiyam beldesi çevresindeki bölgeleri ise fosfor bombasıyla vurduğu kaydedildi. NNA bir başka haberinde İsrail'in yine ağır topçu atışlarıyla Yarın beldesindeki evlere ve mescit çevresine saldırdığını aktardı.²⁶

21 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-ispanya-basbakani-pedro-sanchez-ve-urdun-krali-2-a-16622021/>

22 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-iran-urdun-ve-kuveyt-disisleri-bakanlari-filistin--16624821/>

23 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-israil-in-lubnan-da-duzenledigi-hava-saldirisinde--16614912/>

24 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-lubnan-disisleri-bakani-uluslararası-insancil-huku-16622009/>

25 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-lubnan-da-mali-kriz-nedeniyle-cocukların-dortte-bi-16626783/>

26 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-israil-lubnan-in-guneyindeki-sinir-bolgesinde-mesc-16627598/>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

ABD Savunma Bakanı Lloyd Austin, Bahreyn ve İsrail duraklarıyla Ortadoğu'ya yönelik çok günlük bir ziyaret için Katar'ı ziyaret edecek. ABD Savunma Bakanlığından (DOD) yapılan açıklamaya göre Austin, İsrail ile Hamas arasındaki görüşmelerde hayati bir rol oynayan Katar'da Al Udeid Hava Üssü'nü ziyaret edecek. Savunma Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, "Hamas'ın 7 Ekim'de İsrail'e düzenlediği saldırıdan bu yana yetkili, Katar'ın ABD'nin Hamas ile iletişim kurmasında kritik bir rol oynadığını söyledi" denildi. "Bu çaba, bazı rehinenlerin serbest bırakılmasına ilişkin anlaşmanın sağlanması açısından kritik öneme sahipti. Katar ayrıca yakın zamanda ABD'nin "NATO dışı önemli müttefiki" olarak tayin edildi ve Al Udeid Hava Üssü'ndeki ABD kuvvetlerine ev sahipliği yapıyor.²⁷

Doha'nın Birleşmiş Milletler Daimî Temsilcisi Şeyha Alya Al-Thani cumartesi günü New York'ta yaptığı açıklamada, Katar'ın Gazze'deki insani duraklamayı yenilemeye yönelik diplomatik çabalarının "kapsamlı" bir ateşkes anlaşmasına varılması umuduyla "devam ettiğini" doğruladı. Katar Dışişleri Bakanlığından yapılan bir açıklamaya göre Şeyha Alya, "Katar, insani duraklamayı yenilemek için devam eden diplomatik çabalarını doğruladı ve savaşı sona erdirecek kapsamlı ve sürdürülebilir bir anlaşmaya varmak için kaydedilen ilerlemeyi geliştirme yönündeki umudunu dile getirdi" ifadelerini kullandı. Katarlı diplomatın yorumları, BM Genel Kurulunun "İsrail'in işgal altındaki Doğu Kudüs ve işgal altındaki Filistin topraklarının geri kalanındaki yasa dışı eylemlerine ilişkin" 10. acil özel oturumu sırasında geldi.²⁸

Petrol zengini ülkeyi son üç yıldır iç siyasi anlaşmazlıkları çözmeye odaklanan sade bir şekilde yöneten Kuveyt Emiri Şeyh Nefaz El Ahmed El Sabah, 16 Aralık'ta vefat etti. Kendisi 86 yaşındaydı. Yetkililer vefat nedeni hakkında bilgi vermedi.²⁹

Yemen'deki İran destekli Husi isyancılar, 13 Aralık'ta Suudi Arabistan'a gitmekte olan bir kargo gemisine füze fırlattı. Ancak ABD'li bir yetkilinin yanı sıra özel bir istihbarat firması da hedefin ıskalandığını belirtti. Danimarkalı denizcilik devi Maersk Gibraltar'ın konteyner gemisinin karıştığı olayda kimse yaralanmadı. Danimarkalı denizcilik devi, geminin Umman'ın Salalah kentinden Cidde'ye gitmekte olduğunu belirtti.³⁰

ABD perşembe günü yaptığı açıklamada Husi güçlerinin Kızıldenizin güneyinde Marshall Adaları bandıralı bir kargo gemisine saldırdığını ve ABD Donanmasının yardım çağrısının ardından gemiye yardım etmeye çalıştığında Yemen'deki Husi güçlerinin de kendilerine iki füze ateşlediğini ancak her ikisinin de hedeflerini vurmadığını söyledi. ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığından yapılan açıklamada, Husi güçlerinin çarşamba günü TSİ 0530'da Marshall

27 <https://report.az/en/other-countries/us-secretary-of-defense-embarks-on-multiday-trip-to-middle-east/>

28 <https://www.arabnews.com/node/2426946/%7B%7B>

29 <https://www.aljazeera.com/news/2023/12/16/kuwait-emir-sheikh-nawaf-al-ahmad-al-jaber-al-sabah-dies-at-86-state-tv>

30 <https://www.wionews.com/world/danish-shipping-giants-container-ship-involved-in-red-sea-incident-669714>

Adaları bandıralı Ardmore Encounter adlı motorlu gemiye kayıklarla çıkma girişiminde bulunduğu ancak kargo gemisinin yardım çağırısında bulunması üzerine ABD Donanmasına ait bir savaş gemisinin sevk edildiği belirtildi.³¹

³¹ <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/yemens-houthi-forces-attack-us-navy-warship-cargo-ship-in-southern-red-sea/3082416>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Siyaset

Kuzey Afrika'daki iç siyaset ve dış politika gelişmeleri incelendiğinde bu hafta yedi temel konunun ön plana çıktığı kaydedildi.

Bu bağlamda öne çıkan ilk gelişme İspanya Dışişleri Bakanının Fas'ı ziyaret etmesidir. İspanya Dışişleri Bakanı Jose Manuel Albares, Pedro Sanchez'in yeniden başbakan seçilmesinin ardından göreve gelmesinden bu yana Kuzey Afrika ülkesine yaptığı ilk resmî ziyaret olan Fas ziyaretinin çarşamba günü başlayacağı bildirildi. İspanyol diplomatik kaynaklar salı günü Fas haber ajansı MAP'a yaptıkları açıklamada, iki günlük ziyaretin başta siyasi, ekonomik, ticari ve dilsel olmak üzere çeşitli alanlarda ikili ilişkileri güçlendirmeyi amaçladığını bildirdi. Kaynaklar, İspanya'nın en üst düzey diplomatının perşembe sabahı Faslı mevkidaşı Nasır Bourita ile görüşeceğini de sözlerine ekledi. Rabat ve Madrid'deki diplomatik kaynaklar, İspanyol haber ajansı EFE'ye Albares'in Fas'ın başkentine yaptığı ziyaretin İspanyol hükûmetinin Fas ile siyasi, ticari ve kültürel ilişkileri güçlendirme kararlılığını teyit etti.³²

İkinci gelişme, Cezayir'in Suriye uçuşlarına yeniden başlamasıdır. Cezayir Ulaştırma Bakanlığı 12 Aralık Salı günü Suriye ve Lübnan'a uçuşların yeniden başladığını duyurdu. Bakanlıktan yapılan açıklamaya göre bu karar, Cezayir Cumhurbaşkanı Abdulmecid Tebbun'un 21 Aralık'tan itibaren Cezayir'den Beyrut ve Şam'a ve ardından Cezayir'e haftalık uçuşların başlatılması yönündeki talimatı üzerine alındı. Ayrıca, 9 Ocak 2024 tarihinden itibaren iki ülke arasında haftada iki uçuş gerçekleştirilecek.³³

Üçüncü gelişme Tunus'taki göçmenlerin Libya hapishanelerine nakledilmesidir. InfoMigrants'ın haberine göre Tunuslu yetkililer geçtiğimiz eylül ayından bu yana binlerce göçmeni durdurarak Libya hapishanelerine nakletti. Son haftalarda InfoMigrants tarafından Senegal'li, Gineli ve Sudanlı Sahraaltı Afrikalılardan "Zeytin ağaçlarının altında durdurulduk, denizde durdurulduk, Sfax yakınlarında sokakta yakalandık" şeklinde ifadeler gözlemlendi. Hepsi Tunus'ta karada veya denizde geçiş teşebbüsünden sonra keyfî bir tutuklama ve ardından komşu Libya'ya toplu olarak sınır dışı edilmeye maruz kaldıklarını anlatmaktadır. Rapora göre bu yöntemler yeni değildir. Tunuslu yetkililer bu yaz Tunus'un güneyinde binlerce sürgünü toplayarak Libya ve Cezayir sınırı boyunca uzanan çöl bölgesine göndermişti ve burada aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu en az yirmi kişi susuzluktan ölmüştü.³⁴

Dördüncü gelişme Libya Devlet Yüksek Konseyi Başkanı Takala'nın, Tunus Büyükelçisi ile ikili ilişkileri görüşmesidir. Libya Yüksek Devlet Konseyi Başkanı Muhammed Takala, Tunus'un Libya Büyükelçisi El-Esad el-Acili ile ortak endişe kaynağı olan bölgesel siyasi dos-

32 <https://english.aawsat.com/arab-world/4725191-spanish-foreign-minister-visits-morocco>

33 <https://english.enabbaladi.net/archives/2023/12/algeria-resumes-flights-to-syria/>

34 <https://www.middleeastmonitor.com/20231215-migrants-in-tunisia-transferred-to-libya-prisons/>

yaları görüştü. Yüksek Devlet Konseyi medya ofisinden yapılan açıklamada, her iki tarafın da iki ülke arasındaki ikili ilişkileri iki halkın çıkarlarına hizmet edecek şekilde gözden geçirdiği belirtildi. Takala ayrıca Rusya Federasyonu Libya Büyükelçisi Haider Rashid Aghanen ile de bir araya gelerek Libya-Rusya ilişkilerinin derinleştirilmesi ve geliştirilmesinin yollarını görüştü.³⁵

Beşinci gelişme Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Libya Temsilciler Meclisi Başkanı Salih ile görüşmesidir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Libya Temsilciler Meclisi Başkanı Akile Salih'i Beştepe'de kabul etti. Görüşmede TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş da yer aldı. Başına kapalı gerçekleşen görüşmenin ardından açıklama yapılmadı.³⁶

Altıncı gelişme Mısır Süveyş Kanalı şefinin Kızıldeniz'deki gerilimin ortasında 55 geminin rotasının değiştirildiğini bildirmesidir. Süveyş Kanalı İdaresi (SCA) pazar günü yaptığı açıklamada Kızıldeniz'de gemilere yönelik saldırılar nedeniyle 19 Kasım'dan bu yana 55 geminin rotasını Ümit Burnu'na çevirdiğini bildirdi. SCA Başkanı Osama Rabie yaptığı açıklamada aynı süre zarfında 2,128 geminin su yolundan geçtiğini açıkladı. Rabie, "Kızıldeniz'deki mevcut gerginliklerin etkisini yakından izliyor ve kanal üzerinden seyrüsefer üzerindeki etkilerini inceliyoruz" dedi.³⁷

Yedinci gelişme Sudan'ın 15 Birleşik Arap Emirlikleri diplomatının sınır dışı etmesidir. Devlet haber ajansı SUNA'nın haberine göre Sudan pazar günü 15 BAE diplomatına, Sudan'ın Körfez ülkesini Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK) adlı paramiliter grubu desteklemekle suçlaması üzerine ülkeyi terk etmelerini emretti. SUNA, Sudan Dışişleri Bakanlığının BAE Maslahatgüzarı Badria Alshih'i çağırıldığını ve 15 diplomatın sınır dışı edilmesi kararını kendisine bildirdiğini ifade etti. Sınır dışı kararı için herhangi bir gerekçe gösterilmedi ancak bu karar, Emirliklerin HDK'ya verdiği düşünülen destek nedeniyle Hartum ve Abu Dabi arasında artan gerilimin ortasında geldi.³⁸

• Güvenlik

Bu hafta Kuzey Afrika'da güvenlik ve terör bağlamında yaşanan gelişmeler incelenmiş ve beş gelişmenin öne çıktığı kaydedildi.

Birinci gelişme, Sudan'da insani yardım konvoyuna düzenlenen saldırıyla ilgilidir. ICRC, pazar günü Sudan'ın başkenti Hartum'da Uluslararası Kızılhaç Komitesine ait bir insani yardım konvoyuna düzenlenen saldırıda 2 kişinin öldüğünü ve 7 kişinin yaralandığını açıkladı. Kızılhaç yaptığı açıklamada, yaralılar arasında 3 ICRC çalışanının da bulunduğunu belirtti.

35 <https://libyaobserver.ly/inbrief/takala-discusses-tunisian-ambassador-bilateral-relations>

36 <https://www.ntv.com.tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogan-libya-temsilciler-meclisi-baskani-salih-ile-gorustu,5CRu5ClzkEe54RMV99FPzA>

37 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/egypts-suez-canal-chief-says-55-ships-rerouted-amid-red-sea-tensions/3085157>

38 <https://www.aa.com.tr/en/africa/sudan-expels-15-emirati-diplomats-amid-tension/3078907>

Yapılan açıklamada hepsinin üzerinde Kızılhaç amblemi bulunan insani yardım konvoyunun yüzden fazla savunmasız sivil Hartum'dan Wad Madani'ye tahliye edeceği belirtildi. Fakat konvoyun tahliye bölgesine girdikten sonra saldırıya uğradığı kaydedildi. ICRC, kasıtlı olarak nitelendirdiği saldırı karşısında büyük bir şaşkınlık ve dehşet içinde olduğunu belirtti. Konuyla ilgili olarak herhangi bir tarafı işaret etmeyen Sudan Ordusu, paramiliter Hızlı Destek Kuvvetleri'ne (HDK) atıfta bulunarak konvoyun "isyancılara ait" bir araçla savunma mevzilerine yaklaşarak bir anlaşmayı ihlal etmesinin ardından ateş altına alındığını söyledi. Orduya göre ICRC konvoyu, aralarında yabancı uyrukluların da bulunduğu sivilleri Hartum'daki Aziz Mary Kilisesi'nden tahliye ediyordu. HDK yaptığı ayrı bir açıklamada orduyu konvoyu saldırmakla suçladı.³⁹

İkinci gelişme Mısır'ın savunma sanayi alanındaki yeni iş birlikleriyle ilgilidir. Türk Havacılık ve Uzay Sanayisi Şirketi (TAI) ile Mısır Arap Sanayileşme Örgütü'nün (AOI) Helwan Uçak Fabrikası, pazartesi günü Mısır Uluslararası Savunma Sanayisi Fuarı (EDEX 2023) sırasında ortak iş birliği anlaşması imzaladı. Anlaşmanın, havacılık ve savunma alanında ikili iş birliğini geliştirmeyi, ortak projeler ve teknoloji transferi için potansiyel fırsatları araştırmayı amaçladığı belirtildi.⁴⁰

Üçüncü gelişme, ordu tarafından engellenen silah sevkiyatıyla ilgilidir. Sudan askerî istihbaratı, Sudan'ın güneydoğusundaki Gedaref eyaletinde Hızlı Destek Kuvvetleri'ne (HDK) yönelik iki silah sevkiyatını durdurdu. Silahların, Yukarı Atbara ve Setit baraj tesislerinde istihbarat görevlileri tarafından kurulan pusuda kaçakçılarla girilen çatışma sonucu ele geçirildiği belirtildi.⁴¹

Dördüncü gelişme, El-Cezire eyaletinde HDK tarafından düzenlenen saldırıyla ilgilidir. Bir Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK) birimi perşembe günü Hartum eyaletine komşu El-Cezire eyaletinin kuzeybatısındaki Ebu Kuta kasabasına baskın düzenleyerek ana pazarı ve hükümet binalarını yağmaladı. Ebu Kuta'da yaşayan bir sakin, HDK'nin Hartum'un yaklaşık 40 kilometre güneyinde yer alan Cebel Aulia bölgesinden geldiğini ve öncelikli amacının gıda malzemeleri ve yakıt elde etmek olduğunu açıkladı. Bölge sakini ayrıca polis karakolunun tahrip edildiğini, Tarım Bankası şubesinin yağmalandığını ve birkaç sivil aracın HDK tarafından çalındığını, herhangi bir askerî hedefe saldırmaktan kaçınarak bölgeden kaçtıklarını bildirdi.⁴²

Beşinci gelişme, Mısır hava savunmasının bir insansız hava aracı düşürmesiyle ilgilidir. İki güvenlik kaynağı, Mısır hava savunmasının Kızıldeniz açıklarında, Mısır'ın doğu Sina kıyısındaki tatil beldesi Dahab yakınlarında şüpheli bir insansız hava aracını düşürdüğünü söyledi. Güvenlik kaynakları insansız hava aracının nereye ait olduğunu bilinmediğini ifade etti.⁴³

39 <https://english.alarabiya.net/News/north-africa/2023/12/11/Attack-on-Red-Cross-convoy-in-Sudan-kills-two-injures-seven>

40 <https://www.military.africa/2023/12/tai-and-aoi-sign-joint-cooperation-agreement-at-edex-2023/>

41 <https://sudantribune.com/article280311/>

42 <https://sudantribune.com/article280358/>

43 <https://www.arabnews.com/node/2426786/middle-east>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(11-17 ARALIK 2023)

• Rusya-Afrika İş Birliği: Gençlik Formatı Arayışı

11 Aralık'ta Moskova merkezli Valday Uluslararası Tartışma Kulübünde yapılan Rusya'nın Afrika ile yaptığı iş birliği ve gençlerin bu süreçteki faaliyetleriyle ilgili tartışma özetlenecek kulübün sayfasında yayımlandı. "[Rusya-Afrika İş Birliği: Gençlik Formatı Arayışı](#)" başlıklı yazıya göre Rossotrudnichestvo (Rusya Dışişleri Bakanlığı bünyesinde hizmet veren bir Rus federal hükümet ajansı) Başkan Yardımcısı Pavel Shevtsov, Rusya için hedef kitleyle çalışmanın her şeyden önce, ülkelerinin dış politikası da dâhil olmak üzere yakın gelecekte kararlar alacak olan gençlerle çalışmak anlamına geldiğini vurguladı: "Afrika'daki Sovyet ve Rus üniversitelerinin mezunlarını Rusya'nın 'altın fonu' olarak nitelendirmek gerekir. Gelecek Afrika kıtasınıdır ve bundan yüzde yüz eminiz. Afrika güçlenen bir kıta." Rusya'nın Tanzania Cumhuriyeti Olağanüstü ve Tam Yetkili Büyükelçisi Andrey Avetisyan, Rusya-Afrika etkileşiminde gençliğin rolü konusunu son derece güncel ve alakalı olarak nitelendirdi. Diplomata göre Afrika ülkeleri artık ekonomik bağımsızlık kazanma sorunuyla karşı karşıyadır: "Gerek eski metropoller gerekse ABD bu ülkelerin gelişmesiyle ilgilenmiyor ve kendi gündemlerini kıtaya empoze etmeye çalışıyorlar. Afrikalı gençler bu mücadelede önemli bir rol oynuyor ve giderek daha aktif hâle geliyor." Diplomat, Rusya'nın Afrika ile eğitim alanındaki bağlarının son derece önemli olmasının yanı sıra aynı zamanda gençlere ağırlık vererek ticari ve kültürel ilişkilerin de geliştirilmesinin gerektiğini ifadelerine ekledi.

Afrika İş İnisiyatifi Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Natalia Tsayser, sivil toplumlar arasındaki etkileşim meselesinin uluslararası alanda bir süredir olgunlaştığına ve yeni bir ilişkiler paradigması inşa eden jeopolitik olayların bu konunun önemini daha da artırdığına inandığını belirtti: "Rusya-Afrika gündeminde hâlâ hem Rusya tarafında Afrika kıtası hem de Afrika tarafında Rusya hakkında bilgi eksikliği hâkim durumda. Üstelik, Rusya-Afrika ilişkilerinin 'iki yönlü bir yol' olarak algılanması gerekiyor."

Ulusal Araştırma Üniversitesi İktisat Yüksek Okulu Afrika Çalışmaları Merkezi Direktörü Andrey Maslov, Afrika-Rusya ilişkilerinin geliştirilmesinde önemli etkenin eğitim olduğuna işaret etti: "Sovyetler Birliği'nin Afrika ile etkileşimde iyi bir deneyimi eğitim olmuştur. Nitekim Batı, Afrikalı personeli bu kadar çok eğitmeye hazır olmadığı için SSCB pratikte rakipsiz çalıştı." Uzman, şiddetli bir rekabet ortamında faaliyet gösteren Rusya'nın, aynı politikayı sürdürmesi için şunları yapması gerektiğini önerdi: "Afrika ülkelerinde Rusça öğretiminin artırılması, rekabetin genişletilmesi, en yetenekli öğrencilere yönelik ek burslar ve mali olmayan hedefli destek önlemlerinin getirilmesi ve Rusya-Afrika programları da dâhil olmak üzere hedefe yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi."

• ABD Kongre Yasa Tasarılarında Yaptırım Politikası

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu olan Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) sayfasında "[ABD Kongre Yasa Tasarılarında Yaptırım Politikası](#)" başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Makalede ABD Kongresinin yasa tasarılarındaki yaptırım politikasına ilişkin çalışmasının sonuçları alt başlıklarla ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Makalenin yazarı Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Genel Direktörü İvan Timofeyev'e göre ABD Kongresi, Amerikan yaptırım politikasında giderek daha belirgin bir rol oynuyor: "Her ne kadar başkan ve yönetimi dış politika konularında yüksek özerkliğe sahip olsa da kongre gündemin belirlenmesinde, yaptırım rejimlerinin geliştirilmesinde ve değiştirilmesinde aktif olarak yer almaktadır. Yaptırımların, ABD mevzuatında kongre tarafından onaylanması, bu yaptırımları uzun süre koruyor."

Analist, çalışmanın kongre ve yönetimin tematik öncelikleri arasında uyum olduğunu gösterdiğini belirtti: "Ancak İran nükleer anlaşması gibi bazı konularda yasa koyucular yönetimin yetkilerini sınırlamaya çalışıyor. Veriler, çeşitli konularda farklılıkların varlığının yanı sıra, bireysel partiler tarafından desteklenen temaların varlığını da ortaya koyuyor."

Ayrıca, uzman, Cumhuriyetçilerin kendilerini Çin karşıtı yaptırımların arkasındaki itici güç, "İran nükleer anlaşmasının restorasyonunun uzlaşmaz muhalifleri, Afganistan'a yönelik yaptırımların destekçileri vb." olarak ilan ettiklerine dikkat çekti: "Demokratlar yaptırım politikasını iklim, ekoloji, azınlık hakları vb. gibi yeni alanlara dayatıyor. Ancak yasa tasarılarının çoğu hâlâ her iki tarafın temsilcileri tarafından öne sürülüyor. Önerilen yaptırımların araçları büyük ölçüde evrenseldir: Varlıkların bloke edilmesi, vize yaptırımları, ticaret kısıtlamaları. Bir dizi yasa tasarısı, ortak savunma programlarına katılım gibi, tek tek ülkeler için özel kısıtlayıcı önlemler öneriyor. Çin ve Rusya, yaptırımlar konusunda kongrenin temel öncelikleri arasında yer alıyor."

• İran Yanlısı Husiler, Gemilerin Kızıldeniz'den İsrail'e Geçmesini Engelliyor

İran yanlısı Husiler'in, Kızıldenizdeki sivil gemilere yönelik saldırıları Rusya basınında geniş yer buldu. "Vedomosti.ru" haber sitesinde yayımlanan "[İran Yanlısı Husiler, Gemilerin Kızıldeniz'den İsrail'e Geçmesini Engelliyor](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber, "ABD, Yemen'den gelen saldırılara askerî yanıt bulmaya çalışıyor" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvuru Dünyası Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsünde (MEMO) araştırmacı Ilya Kramnik'e göre ABD, bölgede kalıcı varlık oluşturabilen tek deniz oyuncusu olmasına karşın donanması küresel varlığın sorumluluklarını taşıyor: "Müşterek Deniz Kuvvetlerinin diğer ortakları, durum niteliksel olarak değişene kadar sürece katılmak için acele etmiyorlar: ABD'nin planlarını, İsrail gemilerini ve İsrail'i Kızıldeniz üzerinden yapılan füze fırlatmalarından korumak olarak algılıyorlar. Ayrıca, karargâh yapısı olarak 5. Filoya sahip olan ABD, bölgeyi bu görev için savaşa hazır gemilerle dolduramazlar."

Tartışmanın diğer katılımcısı olan Ortadoğu Enstitüsü kıdemli uzmanı Sergey Balmasov, Kızıldeniz’de uluslararası bir denizcilik grubu oluşturmanın etkinliğinin büyük olasılıkla sıfır olacağını belirtti: “Roket saldırılarına ve İHA fırlatmalarına karşı koymak için Yemen kıyılarında bir kara operasyonuna ihtiyaç var. Artık ABD, Avrupalılar ve Suudi Arabistan dâhil hiç kimse bunu yapmaya hazır değildir.” Konuyla ilgili görüşlerini paylaşan Ulusal Araştırma Üniversitesi İktisat Yüksek Okulunda Kapsamlı Avrupa ve Uluslararası Çalışmalar Merkezi Direktörü Vasily Kashin, Çin’in de ortak deniz operasyonuna katılmayacağı görüşünü savundu: “Pekin, ulaşımı korumak için Cibuti’deki yabancı askeri üssüne güveniyor ve bölgedeki tüm büyük devletlerle eş zamanlı olarak bu konuda yakın bir diyalog yürütüyor.” Uzman, bir tehdit ortaya çıktığında Çin’in, son çare olarak ticari gemileri korumak için bir filo göndereceği görüşünü savundu.

• Ortadoğu Rusya İçin Güvenilir Bir Ekonomi Merkezidir

Rusya Gazeteciler Birliği Sekreteri, uluslararası siyaset bilimci Timur Shafir, Rusya’nın Ortadoğu politikalarını “Gazeta.ru” Haber sitesine değerlendirdi. [“Ortadoğu Rusya İçin Güvenilir Bir Ekonomi Merkezidir”](#) başlıklı yazıda Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in son zamanlarda Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan’a yaptığı ziyaretin yanı sıra İran lideri İbrahim Reisi ile Moskova’da gerçekleştirdiği görüşmesine işaret edilmiştir. Uzmana göre bu gelişme, sadece 10 milyar doları aşan ticaret cirosu ve karşılıklı tedariklerden kaynaklanan ekonomik büyüme değil.” Analist, Putin’in BAE ve Suudi Arabistan ziyaretinin ardından Batılı temsilcilerin de bu ülkelere akın edeceğini sözlerine ekledi: “Ancak Batılı liderlerin tepkisi ne kadar histerik olursa olsun, Moskova Ortadoğu devletleriyle iş birliğini sistematik olarak geliştirecektir.”

• İsrail ve Filistin: Çatışmanın Tarihi, Nedenleri ve Olası Sonuçları

“RIA Novosti” haber ajansında yayımlanan [“İsrail ve Filistin: Çatışmanın Tarihi, Nedenleri ve Olası Sonuçları”](#) başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda İsrail-Filistin çatışmasının tarihî aşamaları ve gelinen noktada çözüm arayışları ele alınmıştır. Yazıya göre 75 yılı aşkın süredir devam eden İsrail ile Filistin savaşı, dünyanın en uzun çatışması olarak kabul edilir. Yazıda görüşlerine başvurulmuş siyaset bilimci, Rusya Federasyonu hükûmetine bağlı Finans Üniversitesinde doçent olan Igor Semenovskiy, Hamas’ın İsrail’e saldırmasının nedenlerini şu şekilde özetledi: “Liderleri tarafından resmî olarak açıklananlardan daha derin ve jeopolitik olanlara kadar dünya toplumunun dikkatini Gazze Şeridi’nde yaşayan Filistinlilerin sorunlarına çekmek, İsrail’in pek ilgilenmediği tam teşekküllü bir Filistin devleti yaratma süreçlerinin hızlandırılmasını teşvik etmek.”

Tartışmanın diğer katılımcısı olan Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUIK) uzmanı Leonid Tsukanov’a göre İsrail’in Hamas baskınına yanıt olarak bölgeye karşı sert güç senaryosu uygulama girişimi, ülkenin bölgedeki konumunu olumsuz etkiledi: “Her şeyden önce, Filis-

tin'deki sivil nüfus arasında çok sayıda ölümün yaşandığı göz önüne alındığında neredeyse tüm Müslüman liderler İsrail Savunma Kuvvetlerinin eylemlerini eleştirdi. İsrail ile Arap ülkeleri arasındaki ilişkilerin normalleşmesine ilişkin 2020'de imzalanan önceki anlaşmalar (İbrahim Anlaşmaları) sorgulandı. Öyle ki sonbaharın başında yeni müttefikler (örneğin Bahreyn) mevcut diyalog formatından yoruldu ve krizin başlamasıyla birlikte iş birliğini duraklatmayı seçti. Kamuoyunda uzlaşmanın İsraililer için stratejik öneme sahip olduğu Suudilerle müzakereler de dondu.”

İsrail dış politikasında ortaya çıkan zorluklara da işaret eden uzman, “Aslında Netanyahu'nun kabinesi, Başbakan'ın seleflerinin (Benet ve Lapid) en çok eleştirdiği sorunla karşı karşıyadı: Arap dünyasıyla diyalog (öncelikle güvenlik açısından) çıkmaza girmişti. Yakın gelecekte uzlaşma olmayacak gibi görünüyor” ifadelerini kullandı.

Tsukanov, öte yandan, gerilimin arttığı bir ortamda Katar'ın arabuluculuk pozisyonu güçlendiğine dikkat çekti: “Katar, Gazze'de insani bir duraklama sağlamayı ve birkaç tur rehine değişimini hayata geçirmeyi başardı. İsraililerin bakış açısına göre Doha'nın Filistin topraklarındaki etkisini güçlendirmek, her ne kadar tehlikeli (potansiyel bir baskı aracı olarak) görülse de İran lobisine göre hâlâ tercih edilebilir.” Siyaset bilimci, bu nedenle İsrail'in, Katar ile Filistinli liderler arasındaki temasların güçlendirilmesine muhtemelen karşı çıkmayacağını ifadelerine ekledi.